

## РОЗДІЛ IV

## ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ

УДК373.3.015.31:159954:82-1]=161.2(045)

Барна Христина Василівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Поллогі Вероніка Миколаївна,

студент,

Мукачівський державний університет, м.Мукачеве

## ФОРМУВАННЯ ОБРАЗНОЇ ПАМ'ЯТІ ЗАСОБОМ ПОЕЗІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

В статті визначено актуальність дослідження, що зумовлене новими тенденціями в розвитку системи національного дошкільного виховання. Одним з важливих напрямів виховання культурно розвиненої, творчої особистості є розвиток образного мовлення, мислення, пам'яті. Поетичне слово є потужним засобом розвитку образної пам'яті, виховання дітей, найважливіше джерело розвитку дитячого мовлення. Проаналізовано літературні джерела з проблеми дослідження. Охарактеризовано основні показники розвитку образної пам'яті. Розкрито практичне розв'язання проблеми розвитку образної пам'яті молодших дошкільників в процесі заучування віршів. Головною формою роботи з художніми текстами є заняття. Розроблено комплекс занять з поступовим ускладненням змісту та способів роботи. Використовувались різноманітні форми і методи мовленнєвої роботи на заняттях з художньої літератури. У висновках зазначено, що одержано позитивні прикінцеві результати.

**Ключові слова:** художня література, образна пам'ять, поетичні твори, молодші дошкільники, заняття.

**Постановка проблеми.** Актуальність дослідження зумовлена новими тенденціями в розвитку системи національного дошкільного виховання; соціально значущістю проблеми розвитку у дітей мовлення; розвитку пізнавальних процесів, зокрема пам'яті. Одним з найважливіших завдань сучасної теорії та практики дошкільної освіти є виховання творчої всебічно розвиненої особистості в різних видах дитячої діяльності. Розвиток образного мовлення, мислення, пам'яті у молодших дошкільників – один з необхідних напрямів виховання культурно розвиненої, творчої особистості. Художнє слово і передусім поезія – потужний засіб розвитку образної пам'яті, найвпливовіший засіб виховання дітей, найважливіше джерело розвитку дитячого мовлення.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Теоретичний аналіз літературних джерел довів, що проблема застосування художньої літератури в процесі виховання й розвитку дошкільників є достатньо розробленою в різних аспектах, зокрема: організації художньо-мовленнєвої діяльності (А. Богуш, Н. Гавриш, О.Ушакова); застосування літературних творів у виховному процесі (П. Блонський, І. Каплунович, І. Кулагіна, В. Колуцький, С. Кулачківська, С. Ладивір, Л. Тихомирова, Г. Урунтаєва і т.д.), особливостей художньо-естетичного сприймання дітьми літературних та фольклорних творів (Т. Алєєва, Л. Виготський, О. Запорожець, М. Поддяков, Л. Стрелкова), з методики ознайомлення дітей з художньою літературою (М. Алексєєва, С. Бухвостова, Н. Гавриш, Н. Карпінська, Л. Таллер та ін). Ідея застосування літературного твору для розв'язання різноманітних навчально-розвивальних завдань розроблялась Л.Фесюковою. Проте проблема розвитку образної пам'яті в процесі заучування віршів спеціально не досліджувалась, хоча її окремі компоненти вивчалися багатьма вченими.

Проблема розвитку пам'яті, зокрема образної, викладена в численних психологічних та педагогічних працях вітчизняних педагогів та психологів, класиків світової педагогічної думки (Л. Виготський, А. Запорожець, Н. Карпінська, В. Нікіфорова, В. Сухомлинський та ін.). Своє бачення розвитку та становлення образної пам'яті в дітей висловив Ф. Іпполітов [3]. Він зауважив, що пам'ять – це вища психічна функція, розвиток якої починається разом з розвитком мозку ще на третьому тижні пренатального розвитку. За словами О.Запорожця, художній твір сприяє не лише засвоєнню нових знань та вмінь, не лише формує окремі психічні процеси, а й змінює загальне ставлення до дійсності, стимулює виникнення нових, більш високих мотивів діяльності [4].

**Мета статті:** розкрити особливості формування образної пам'яті у дітей молодшого шкільного віку засобом поезії.

**Результати дослідження.** Провідною формою роботи з

художньою літературою є заняття різного типу, які чергуються рівномірно впродовж тижня, місяця, кварталу. У процесі роботи над художніми творами у всіх вікових групах проводять різні види бесід: бесіда як відтворення прочитаного; бесіда за запитанням автора твору; бесіда у зв'язку з прочитаним; бесіди морально-оцінювального змісту; бесіда, спрямована на з'ясування розуміння дітьми засобів художньої виразності твору; бесіди на розуміння дітьми жанрів твору.

Для активізації дітей на заняттях з художньої літератури використовують різноманітні прийоми, які органічно поєднуються з бесідою. Серед них - уявний діалог дітей з літературним героєм. Дитині пропонують звернутися з запитаннями до героя, продумати його відповідь на запитання, тобто дитина сама повинна сформулювати запитання і дати відповідь на нього від імені героя. Для розвитку образної пам'яті молодших дошкільників засобом заучування віршів розроблено комплекс занять з поступовим ускладненням змісту та способів роботи.

## Заняття 1

Тема « Іде коза рогатая»

Мета заняття: вчити дітей виразно декламувати народну пісеньку напам'ять; стимулювати мовленнєву активність дітей; розвивати образну пам'ять, увагу, творче мислення; виховувати любов до художньої літератури.

Матеріал: іграшка – коза; малюнки діток кози – 10-15 шт.; малюнки до казок.

Хід заняття:

1.Ігровий момент – В гості до дітей приходять Коза.

Бесіда про козу.

2.Основна частина.

а) Коза співає пісеньку для дітей перший раз.

б) Промовляння пісеньки з руховим супроводом за змістом тексту – разом з дітьми. – 2р.

в) Вихователь пропонує бажаним зобразити козу за текстом вірша та розповісти цікаву пісеньку. Індивідуальна робота дітей.

Фізкультхвилинка

Гра „ Знайди діточок кози”

3.Закріплення матеріалу.

4.Підсумок заняття. Прощання з козою та козенятами.

## Заняття 2

Тема «Пограємо з котиком і козликом»

Мета заняття: вивчити з дітьми віршик напам'ять; визвати в дітей радість від зустрічі з героями вірша; стимулювати мовленнєву активність дітей; розвивати образну пам'ять, увагу; виховувати любов до художньої літератури.

Матеріал: текст вірша В. Жуковського «Котик і козлики», красиві нові іграшки котика і козлика.

Хід заняття:

1. Ігровий момент – В гості до дітей приходять іграшкові котик і козлик.

2. Основна частина.

а) Читання віршика перший раз Котиком і Козликом.

б) Читання вірша з руховим супроводом за змістом тексту – разом з дітьми. – 2-3р.

в) Вихователь пропонує бажаним діткам вийти розказати віршик. Індивідуальна робота дітей.

Гра «Комплімент».

4. Підсумок заняття. Прощання з Котиком і Козликом.

Заняття 3

Тема «В гості до пожежника»

Мета заняття: вчити дітей розказувати віршик напам'ять; стимулювати мовленнєву активність дітей; розвивати образну пам'ять, увагу; виховувати любов до художньої літератури.

Матеріал: текст народної пісеньки, «Бім-бом», сюжетні картини, вбрання пожежника.

Хід заняття:

1. Ігровий момент – В гості до дітей приходять Пожежник.

2. Основна частина.

а) Пожежник пропонує діткам послухати одну історію в віршах. Читання віршика з показом сюжетних картин.

б) Читання віршика разом з дітьми. – 2р.

Фізкультхвилинка «Пожежники»

3. Закріплення матеріалу. Бесіда за змістом тексту.

4. Підсумок заняття. Вихователь пропонує бажаним діткам вийти розказати віршик. Індивідуальна робота дітей.

Заняття 4

Тема «Хлюп, хлюп, водиченько!»

Мета заняття: вчити дітей виразно розказувати віршик напам'ять; стимулювати мовленнєву активність дітей; розвивати образну пам'ять, увагу; виховувати любов до художньої літератури, культурно – гігієнічні навички.

Матеріал: текст вірша Г. Бойко «Хлюп, хлюп, водиченько!», чарівна скринька, баночка з водою, олівці (фарби) та папір для кожної дитини.

Хід заняття:

1. Ігровий момент – Вихователь приносить дітям чарівну скриньку.

2. Основна частина.

а) Гра «Самий розумний».

б) Колективне розучування віршика з руховим супроводом по змісту тексту.

Фізкультхвилинка. Рухлива гра «Сонечко і дощик».

3. Закріплення матеріалу. Малювання водички в будь-якій інтерпретації.

4. Підсумок заняття.

Заняття 5

Тема «Подорож з білочкою»

Мета заняття: вчити дітей виразно розказувати віршик напам'ять; стимулювати мовленнєву активність дітей; збагачувати словник дітей, розвивати образну пам'ять, увагу, творче мислення, виховувати бажання слухати і говорити українською.

Матеріал: іграшка Білочка, текст вірша Г. Бойко «Білочка», горішки на кожну дитину.

Хід заняття:

1. Сюрпризний момент – В гості до дітей приходять Білочка.

2. Основна частина.

а) Білочка пропонує почати подорож; уявити, що ми в красивому лісі та послухати вірша. Читання вірша 1-2р.

б) Читання віршика з руховим символічним супроводом за змістом тексту – разом з дітьми. – 2-3р.

в) Вихователь пропонує бажаним діткам вийти розказати віршик про білочку. Індивідуальна робота дітей.

3. Вихователь пропонує порахувати горішки білочки. Індивідуальна лічильна діяльність дітей.

4. Підсумок заняття. Прощання з білочкою.

Заняття 6

Тема «Морозець, морозець!»

Мета заняття: вчити дітей почувати ритмічність мови вірша, формувати навички виразного виконання вірша; стимулювати мовленнєву активність дітей; розвивати образну пам'ять, увагу; виховувати любов до художньої літератури.

Матеріал: сюжетні картини до тексту, фарби, пензлики, папір, стакани. Хід заняття:

1. Ігровий момент

2. Основна частина.

а) Читання віршика з показом сюжетних картин.

б) Читання віршика з руховим супроводом за змістом тексту – разом з дітьми. – 2-3р.

в) Вихователь пропонує бажаним діткам вийти розказати віршик. Індивідуальна робота дітей.

Фізкультхвилинка «Пограємо із сніжками». Вихователь пропонує повеселитись, зліпити «сніжки» та покидати їх один в одного.

3. Закріплення матеріалу. Малювання сніжків чи снігової баби.

4. Підсумок заняття. Виставка робіт для батьків.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Після проведеної роботи високий рівень розвитку образної пам'яті, а саме таких критеріїв, як обсяг, точність, тривалість і швидкість підвищився. Зокрема, можна відмітити хороший рівень обсягу і швидкості пам'яті молодших дошкільників, а ось показник тривалості пам'яті майже не змінився, особливо, якщо вірші заучувались без будь-якої підтримки. Нами з'ясовано, що роботу з розвитку образної пам'яті дітей молодшого дошкільного віку слід проводити системно та систематично, щоб надалі розвинути в них творчі здібності в більш старшому віці.

#### Список використаних джерел

1. Богуш А. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах / А. Богуш Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 304 с.
2. Выготский Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский // Собрание сочинений в 6 т. – Т.2 – М.: Педагогика, 1982, С. 5-361.
3. Ипполитов Ф. В., Память и ее воспитание / Ф. В. Ипполитов, Е. С. Махлах – М.: Знание, 1971. – 127 с.
4. Запорожец А. В. Психология восприятия ребенком-дошкольником литературного произведения / А. В. Запорожец // Избр. псих. труды в 2-х т. – М., 1986. – Т.1. – 154 с.
5. Карпинская Н. С. Художественное слово и воспитание детей / Карпинская Н. С. – М., 1972 – С. 3-27, 48-70.
6. Никифорова В. И. Психология восприятия художественной литературы / В. И. Никифорова. – М., 1972.
7. Поддьяков Н. Н. Мышление дошкольника / Н. Н. Поддьяков – М., 1977. – 114 с.
8. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський: 2-ге вид. – К., 1972. – 93 с.

*В статті определена актуальність дослідження, що обумовлено новими тенденціями в розвитку системи національного дошкільного виховання. Одним із важких напрямків виховання культурно розвитої, творчої особистості є розвиток образної мови, мислення, пам'яті. Поетичне слово є потужним засобом розвитку образної пам'яті, виховання дітей, важливішим джерелом розвитку дитячої мови. Проаналізовані літературні джерела по проблемі дослідження. Охарактеризовані*

основные показатели развития образной памяти. Раскрыто практическое решение проблемы развития образной памяти младших дошкольников в процессе заучивания стихов. Главной формой работы с художественными текстами является занятие. Разработан комплекс занятий с постепенным усложнением содержания и способов работы. Использовались различные формы и методы речевой работы на занятиях по художественной литературе. В выводах отмечается, что получены положительные заключительные результаты.

**Ключевые слова:** художественная литература, образная память, поэтические произведения, младшие дошкольники, занятия.

The article under the title «The formation of memory in images of children of younger preschool age through poetry» has demonstrated the topicality in the investigation caused by the tendencies in the system of national preschool education the main task of which is the bringing up creative person of varied attainments in various kinds of children's activity. One of important directions of bringing up culturally developed creative personality is the development of imaginative speech, thinking memory. A poetic word is a powerful means of the development of memory in images, bringing up children, the most important source of the development of children's speech. The literary sources of the problems of investigation have been analysed. It is mentioned that the problem has been investigated in various aspect but the development of the memories in images in the process of learning chymes has not been specially in vestigated. The main indications of the development of the memory in images include the extend of memory in images, exactness, duration and speed of memorizing. This article shows the practical salvation of the problems of development of the memory in images of younger preschoolers in the process of learning rhymes. The main form of the work with the text of art is the classes evenly held during a week, month, quarter. It shows the kinds of talks after reading and telling works of art and ways of conducting the talks for better activity of children at the classes of art-speech activity. Imaginary dialogue of children and literary character is one of the effective ways when children can ask a question and answer it for the character. A complex of classes with gradual complication of the plot and kinds of work has been worked out. Various forms and methods of speaking at the classes in art work have been used. In the conclusion it was mentioned that positive results have been gained the material useful for teachers has been prepared. But the problem of development of memory in images of younger preschoolers through poetry is not fully done. Issues of training the pedagogical personal concerning the organization development of memory in images of younger preschoolers through poetry in the preschool educational institutions wants further study.

**Key words:** art literature, image memory, poetic writings, preschool children, lesson for preschoolers.

УДК 372.8=161.2+378.147

**Вімерт Іван Іванович,**

викладач,

**Хома Тетяна Василівна,**

кандидат педагогічних наук, викладач,

Мукачівський кооперативний торговельно-економічний коледж, м. Мукачеве

#### МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАТЬ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ КОЛЕДЖУ

У статті розглядається специфіка викладання дисципліни «Основи філософських знань» у коледжі. Проаналізовано мету, завдання вивчення курсу, зміст розділів та тем. Надано оцінку важливості міждисциплінарних зв'язків, що мають місце у процесі вивчення філософії. Досліджено її взаємозв'язок з українською мовою та українською літературою. Наведено окремі теми з означених дисциплін, що дали змогу показати реалізацію міждисциплінарних зв'язків.

**Ключові слова:** професійна підготовка, міждисциплінарні зв'язки, основи філософських знань, українська мова, українська література.

**Постановка проблеми.** Закони України «Про вищу освіту», «Про освіту» визначили мету і завдання підготовки майбутніх фахівців у конкурентному середовищі. Діяльність вищих навчальних закладів повинна бути спрямована на формування компетентностей, на якісно кращий рівень фахової підготовки майбутніх спеціалістів, формування інтелектуального потенціалу української нації та всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства. Вона повинна відповідати викликам часу, втілювати нові вимоги, тенденції до вибору принципів, методів, прийомів, засобів професійної підготовки.

Здатність до творчого мислення, опанування ґрунтовними вміннями й навичками, усвідомлення ролі обраної професії в соціумі забезпечує конкурентоспроможність випускників ВНЗ на ринку праці.

Але жодна навчальна дисципліна в умовах коледжу сама по собі неспроможна сформувати професійну компетентність майбутнього фахівця. Лише викладання на основі міждисциплінарних зв'язків (чи інтеграцією дисциплін) може виконати такі основні функції навчання: освітню, розвиваючу, виховну, фахову, методологічну та інші. Методологічна функція полягає в тому, що тільки на їх основі можливе формування у студентів коледжу сучасних уявлень про природу, її цілісність, розвиток суспільства, так як міждисциплінарні зв'язки сприяють відображенню в навчанні методології сучасного суспільствознавства, яке розвивається по лінії інтеграції ідей і методів з позиції системного підходу до пізнання процесів.

Міждисциплінарні зв'язки формують такі освітні якості студентів, як: системність, глибина знань, усвідомленість, гнучкість. Сьогодні мають місце певні суперечності між діями викладача (викладання навчальної дисципліни, професіоналізації навчання, висунення проблемних питань для дослідження) і вимогами сучасного ринку праці. Вважаємо, що основою професійної компетентності є оволодіння інтегративною системою змісту освіти у всій його повноті, орієнтація у суміжних галузях діяльності, висока культура спілкування, розуміння тих процесів, що мають місце у суспільстві. Наше дослідження показало, що ще недостатнім є вивчення питання щодо міждисциплінарних зв'язків під час викладання філософії в коледжі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблема міждисциплінарних зв'язків не є новою у педагогічній та методичній літературі. Проте її актуальність є зрозумілою, якщо брати до уваги, що міждисциплінарні зв'язки: по-перше, є опорою, фундаментом для повноцінного сприйняття і розуміння нових знань; по-друге, дають змогу узагальнювати і систематизувати досвід, який є у наявності, і, по-третє, забезпечують повноту знань. Означене питання досліджувалося науковцями в різних напрямках: загальнотеоретичні питання у дидактиці вищої школи (А. Алексюк, Я. Болюбаш, Т. Бугеря, В. Гладуш, С. Вітвицька, В. Максимова, М. Фіцула та ін.); сутність та типологія міжпредметних зв'язків (Н. Лошкарьова, В. Максимова, Є. Мінченков, В. Монахов, В. Паламарчук, Н. Петренко та ін.); роль міжпредметних зв'язків у